

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brukerveiledning til Norkap 6

Program for kombinert driftsplanlegging i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringer

Veiledning til Norkap 6 - 2021

Kjell Staven, Jostein Vasseljen og Anna Landrø Hjelt
[Divisjon, og/eller avdeling/senter]

Forord

Planleggingsprogrammet NORKAP ble utgitt første gang på 1980-tallet. Første versjon var en regnearkversjon (Multiplan). I 1990 ble det utgitt en versjon programmert i Pascal. Alle disse versjonene var DOS-versjoner. I 2001 ble programmet første gang laget i en excel-versjon for Windows. I 2017 ble den siste større oppdateringen gjennomført ved at excel-versjonen ble konvertert til excel-2010.

Kjell Staven har vært sentral i utviklingen og vedlikeholdet til og med 2017 med gode innspill fra flere andre aktører.

NORKAP er et program for kombinert driftsplanlegging i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringer. I NORKAP kan det planlegges for 6 år framover i tid. Det er et nyttig verktøy i forbindelse med investeringer, men kan også nyttes til budsjettering av driften. Norkap kan også nyttes til å vise familiens totaløkonomi i planperioden.

NORKAP oppdateres årlig med tilskuddssatser som avtales i jordbruksforhandlingene. Fra og med 2020 ble programmet fritt tilgjengelig uten lisens og kan lastes ned fra NIBIO`s hjemmeside.

Trondheim, mars 2021

Innhold

Forord	2
1 Hva du kan gjøre med nye Norkap	4
1.1 Enkel eller fullstendig planlegging	4
1.2 Planleggingsgangen	4
1.3 Investering og finansiering	5
1.4 Presentasjon	5
2 Krav til maskin og programvare.....	6
2.1 Installasjon.....	6
2.2 Komme i gang	6
3 Planleggingssystemet Norkap	8
3.1 Beskrivelse av modulen NORKAP	9
3.1.1 Brukeropplysninger – arket «Bruk»	9
3.1.2 Arealbruk – arket «Areal»	12
3.1.3 Diverse inntekter og utgifter – arket «DivInnt»	13
3.1.4 Valg av kalkyler og omfang – arket «DB»	14
3.1.5 Kalkyler for dekningsbidrag – arket «Kalk»	16
3.1.6 Arbeidsregistreringer – arket «ArbT»	17
3.1.7 Enkel og fullstendig plan – arkene «EnkelPlan» og «FullPlan»	18
3.1.8 Investeringer – arket «Inv»	19
3.1.9 Skogkultur – arket «Skogklt»	21
3.1.10 Finansiering – arket «Lån»	22
3.1.11 Finansiering – arket «KravGjld»	24
3.1.12 Skogavgift – arket «Skgavg»	25
3.1.13 Skatteberegninger – arket «Skatt».....	25
3.1.14 Vurdering av tilleggsnæring – arket «Tnær».....	26
3.1.15 Saldogrupper og soner – arket «SaldSone»	28
3.1.16 Andre lånetyper – arket «LånT».....	28
3.1.17 Tabeller	29
3.2 Beskrivelse av modulen NORKALK.....	29
3.2.1 Priser – arket «Priser»	29
3.2.2 Kalkylearkene – arkene «Fôrprod/Ettaar/Fleraar/Husdyr/Avvirk/Tillegg»	31
3.2.3 Produktgrupper – arket «Prdgrup».....	33
3.2.4 Produksjonskoder – arket «Prdkod»	33
3.2.5 Avlingsnivå – arket «Avling»	34
3.3 Beskrivelse av modulen NORUTSKR	34
3.3.1 Nøkkeltall	35
3.3.2 Økonomisk oversikt.....	35
3.3.3 Resultatregning	35
3.3.4 Investeringer og finansiering.....	36
3.3.5 Produksjonsoversikt	36

1 Hva du kan gjøre med nye Norkap

Planleggingsprogrammet NORKAP er laget i Excel-regneark. Det fungerer på versjon 2010 eller nyere av Excel. For å gjøre regnearkene brukervennlige har vi i stor grad benyttet Visual Basic. NORKAP er et dataprogram for planlegging på enkeltbruk, men med også noen beregninger for samdrifter. Du kan budsjettere resultat, likviditet og soliditet i jordbruk, hagebruk, skogbruk og tilleggsnæring for seks år framover.

1.1 Enkel eller fullstendig planlegging

Planlegging kan gjøres på to alternative måter, enkel eller fullstendig. Den enkle måten egner seg når det skal investeres uten særlig endringer i driftsopplegget. Den fullstendige måten bygger på dekningsbidragskalkyler og valg av produksjonsomfang de enkelte årene, og kan brukes enten det er snakk om store eller små endringer i driftsopplegget.

I databasen NORKALK ligger det ferdige kalkylesett for flere regioner, men du kan også bygge opp egne dekningsbidragskalkyler som kan brukes i planleggingen (fullstendig plan). Ved å oppdatere en pristabell kan enhetspriser i alle kalkyler oppdateres uten å gå inn i de enkelte kalkylene. Databasen er et eget program som kan brukes helt uavhengig av NORKAP. Planleggeren kan altså bygge opp en egen database for DB-kalkyler eller bruke ferdig utarbeidede kalkyler. Det er laget ferdige kalkylesett for disse regionene:

- Østlandet flatbygder
- Østlandet andre bygder
- Agder og Rogaland
- Vestlandet
- Trøndelag
- Nord-Norge.

Disse kalkylene kan godt brukes som utgangspunkt for egne kalkyler.

1.2 Planleggingsgangen

I programmet legger du inn informasjon om brukeren. Deretter legger du inn balanseverdier fra siste regnskap. Dette gjelder statusverdier av eldre investeringer (skattemessige og driftsmessige), lån og kortsiktige krav og gjeld. I enkel plan legger du inn inntekter og kostnader uten avskrivninger for de enkelte år direkte. I fullstendig plan velges et sett produksjonskalkyler og omfanget av hver produksjon velges for det enkelte år. Tilskudd regnes automatisk ut på grunnlag av dette. Faste kostnader uten avskrivning, lønnsinntekter mv. legges inn. Opplysninger om arealer og arealkrav, beregninger av spredearealkrav og beregning av arbeidsbehov gjøres også.

1.3 Investering og finansiering

Resten av planen er lik for enkel og fullstendig plan. Nye investeringer skal planlegges. De nye investeringene skal finansieres, delvis med egne midler og delvis ved opptak av nye lån. Programmet benytter driftskreditten til å saldere planen. Programmet har også en forholdsvis stor del for beregning av skatt. Opplysninger om avskrivningssatser og spesielle fradrag må legges inn. Privatforbruket inngår også i planen.

1.4 Presentasjon

De viktigste opplysninger og resultater er samlet i en egen utskriftsdel. For å holde oversikt over om brukeren vil klare sine forpliktelser, kan planleggeren hele tiden få opp nøkkeltall fra utskriftsdelen. Grafikk som viser utviklingen av sentrale tall er også tilgjengelig og svært nyttig fordi det viser tendensene så klart.

2 Krav til maskin og programvare

Dette programmet krever Excel 2010 eller nyere versjon.

Hele NORKAP-programmet består av 3 moduler:

- NORKAP
- NORKALK
- NORUTSKRIFT

Disse vil bli beskrevet hver for seg.

2.1 Installasjon

NORKAP hentes fra hjemmesiden til NIBIO på denne linken:

<https://nibio.no/tjenester/nedlasting-av-planleggingsprogrammet-norkap?locationfilter=true>

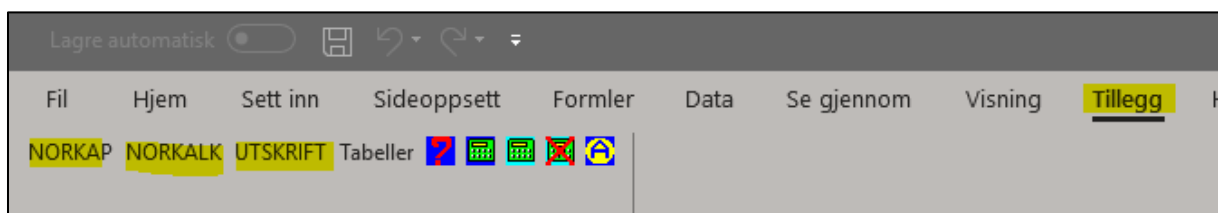
Der ligger også beskrivelse av hva som er endret i de ulike versjonene av NORKAP og noe informasjon om bruken av programmet.

- Opprett katalogen C:\Norkap
- Pakk ut programmet og lagre det i katalogen C:\Norkap. (Programmet fungerer ikke eller svært dårlig om det lagres i skyen.)
- Start NORKAP ved å klikke på fila Norkap.xlsm eller lag en snarvei som starter NORKAP. (Ved oppstart kan det forekomme en melding om sirkelreferanser. Programmet inneholder en beregning der sirkelreferanse inngår, velg dermed OK i meldingen som kommer opp. Hos enkelte kan det også forekomme en melding om at programmet ikke kan oppdatere noen koblinger. Velg «fortsett», de koblingene som programmet etterspør går mot deler av skattemodulen som ikke benyttes i NORKAP.)

2.2 Komme i gang

Start NORKAP ved å klikke på fila Norkap.xlsm.

Når du starter NORKAP vil det bli lagt inn en egen kategori i menybåndet øverst som heter «Tillegg». Under finner du knapper som du kan åpne modulene NORKALK og UTSKRIFT, se figur 1.

Figur 1: Hvordan bytte mellom NORKAP, NORKALK, utskrift og tabeller.

Du har også muligheten til å slå av og på automatisk kalkulering ved hjelp av knappene i denne menyen, men det er som regel ikke nødvendig med dagen ytelser

på datamaskiner.

(Dersom alternativet «Tillegg» mangler under Menylinjen kan denne legges til manuelt ved å velge fil>alternativer>tillegg>under rullegardina behandle velge Excel-tillegg og trykk start).

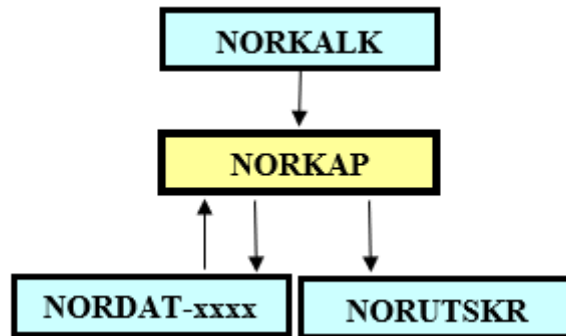
Alle inntastingsfelt er merket gult. I felt som er merket mørk gul kan du bruke knappen *Kopi høyre* som legger inn samme tall til høyre som den cella markøren står på. Du kan selvsagt også bruke kopieringsfunksjonen i Excel. Pass da på at du limer inn verdier eller formler. Hvis du limer inn uten å bruke en av disse to vil også formater limes inn, noe som ikke er ønskelig. Bruk aldri funksjonen *Klipp/Lim inn*, det kan ødelegge formler og du må installere programmet på nytt.

I datainnleggingsdelen i NORKAP er det 24 arkfaner. Vi tror det gir god oversikt å følge rekkefølgen fra venstre mot høyre på arkfanene. Når du er ferdig med siste arkfane skal det teknisk sett foreligge en plan. Det er likevel ikke noe i veien for å gå fram og tilbake mellom de ulike arkfanene.

Nedenfor er gitt en kort beskrivelse av datainnleggingen på de ulike modulene og arkene. Denne veiledningen må ses i sammenheng med de merknadene som er lagt inn i de ulike arkene da tekstene der vil gi utfyllende forklaringer. Den videre veiledningen vil først beskrive selve regnemotoren NORKAP. Deretter følger en forklaring/veiledning til NORKALK. Til sist følger en veiledning til UTSKRIFT som er en ren utskriftsdel som samler data fra NORKAP.

3 Planleggingssystemet Norkap

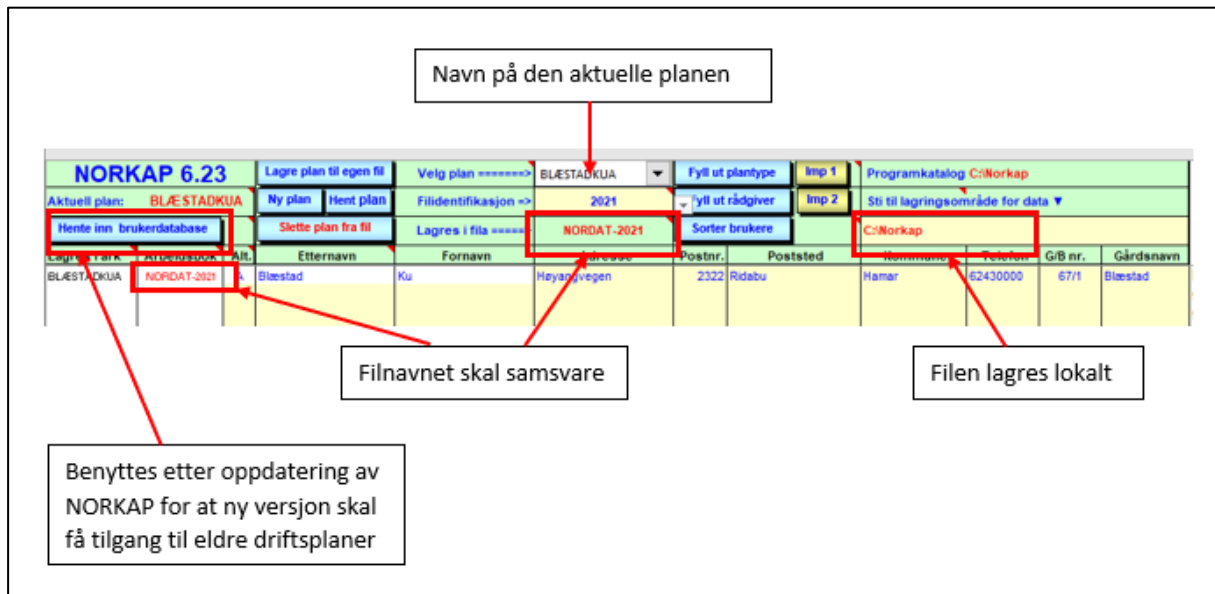
NORKAP 6 for Excel / Windows er en videreføring av NORKAP 5.0 for DOS. Rekkefølgen og innholdet i skjermbildene fra tidligere versjon er forsøkt beholdt langt på vei slik at en skal kjenne seg igjen. Nedenfor er vist en skjematisk oversikt over hvordan ulike deler av planleggingssystemet henger sammen. Pilene viser hvordan datastrømmen er mellom de ulike modulene.

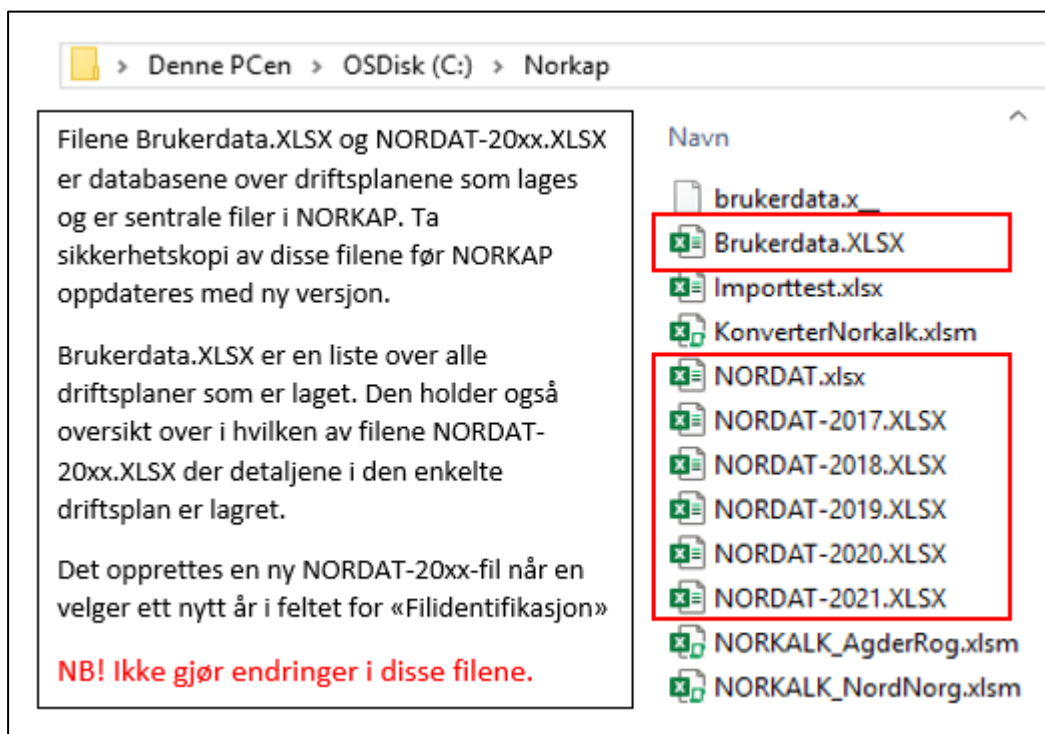
Figur 2: Moduler i NORKAP.

- NORKAP er selve planleggingsmodulen (regnemotoren). (Finnes under Excel funksjonen «Tillegg»).
- NORKALK er en modul/database med dekningsbidragskalkyler. (Finnes under Excel funksjonen «Tillegg»).
- NORUTSKR er en modul der en del sentrale utskrifter er samlet. (Finnes under Excel funksjonen «Tillegg»). Se kapittel 3.3.
- NORDAT er en modul der planene lagres. I modulen vil xxxx byttes ut med det årstall planleggeren velger som år for utarbeiding av planen. (Ligger under arket «Bruk»)

Figur 3: Beskrivelse av alternativene i NORDAT.

Figur 4: NORDAT filene blir lagret som egne filer lokalt i egen mappe.

3.1 Beskrivelse av modulen NORKAP

3.1.1 Brukeropplysninger – arket «Bruk»

Registrering av opplysninger om brukeren

Her lagrer du en oversikt over alle bruk som det finnes planer for. Arket er først og fremst en administrasjonsdel for NORKAP. Det er plass til 499 planer her. Lista kan sorteres med knappen *Sorter*. Lista blir sortert etter rekkefølgen filnavn, etternavn og fornavn.

For å opprette ny plan legges det inn informasjon i alle feltene som er farget gul, «etternavn, fornavn, adresse osv.». Når riktig informasjonen er lagt inn kommer filnavnet inn i rullegardinmenyen under *Velg plan*. Denne må velges før du får lagret planen. Det er her du bytter mellom ulike eksisterende planer.

Lagres i ark	Arbeidsbok	Alt.	Etternavn	Fornavn	Adresse	Postnr.	Poststed	Kommune	Telefon	G/B nr.	Gårdsnavn
BLÆSTADKUA	NORDAT-2021	A	Blæstad	Ku	Hayangvegen	2322	Ridabu	Hamar	62430000	671	Blæstad

Figur 5: Lagring av fil.

Knapper i dette arket brukes til lagring/lasting eller forberedelse til lagring. Legg merke til at knappen *Ny plan* fjerner data fra regnemotoren NORKAP, mens *Slette plan fra fil* fjerner planen fysisk fra disk. Kolonnen *Alt.* gjør det mulig å lage et alternativ for en plan. Siden navnet til klienten er en del av planidentifikasjonen, må du velge alternativ fra rullefeltet i kolonnen merket *Alt.* dersom du ønsker å lage et alternativ for en plan. Det er ikke tillatt å bruke to like planidentifikasjoner. Det skal derfor ikke være mulig å lagre to planer med samme navn, heller ikke om du bytter til nytt år. Når du vil lage en alternativ plan må du taste inn eller kopiere inn opplysninger om brukeren på nytt.

Under filidentifikasjon kan du velge årstall eller *EksImp* som ident (se merknad). *EksImp* velges dersom du vil sende fra deg eller motta en plan. Skal du sende en plan må du lage en kopi av den og endre navn med alternativkolonnen og lagre den med Filidentifikasjon *EksImp*. (To like plannavn kan ikke forekomme selv om du lagrer i to forskjellige filer.) Fila NORDAT-EksImp kan nå sendes f.eks som vedlegg til E-post. Etter at en kopi av EksImp er sendt er det best å slette den kopien av planen som fortsatt ligger i din egen kopi av fila EksImp. Den som skal importere fila må først lage et eget planalternativ med samme filnavn (*etternavn+fornavn+Alt.*) som i planen som skal importeres. Planalternativet må lagres med filidentifikasjon *EksImp* og trykke lagring med *Lagre plan til egen fil*. Deretter må den mottatte fila erstatte fila NORDAT-EksImp.XLSX i katalogen C:\NORKAP. Til slutt henter du inn den oversendte driftsplanen ved å trykke på *Hent plan*.

Når en plan er lagret vil feltene for alternativ og navn bli sperret for inntasting. Dette er gjort for at ikke navn skal bli slettet fra lista i vanvare. Eneste måten å slette et navn er samtidig sletting av tilhørende plan. Når en alternativ plan skal lages må opplysningene om bruket gjentas. Dersom dette ikke gjøres, vil opplysninger mangle på utskriftene.

Lagringsnavn velges automatisk av systemet på grunnlag av inntastet for- og etternavn pluss eventuell bokstav for alternativ. Det er viktig at dette blir skrevet helt riktig første gang. En oppretting av navn kan bare skje gjennom å lage ny alternativ plan dersom planen først er lagret. Dvs. du må lagre den gamle planen med nytt navn eller angi nytt alternativ.

Ved å bruke knappen *Lagre plan til egen fil* vil data som ligger i NORKAP fysisk bli lagret i et annet regneark. Filnavn til disse regnearkene starter alle med NORDAT-. Dataene kan selvsagt også lagres på vanlig måte i NORKAP med lagringsikonet i Excel. Det er OK så lenge du arbeider med en plan, men når du er ferdig må dataene flyttes til egen fil slik at NORKAP kan brukes til å lage nye planer. Dette gjøres med lagringsknappen *Lagre plan til egen fil*.

Rådgiver og plantype

Knappen *Fyll ut rådgiver* flytter deg til inntasting av opplysninger om planlegger. Disse opplysningene tas med i utskriftsdelen i de ferdige planene. Opplysningene som blir lagt inn her vil bli lagret (bruk lagreikonet i Excel) i regnemotoren NORKAP og blir stående her til du selv endrer innholdet. Knappen *Brukerreg.* flytter deg tilbake til startsidene.

Knappen *Fyll ut plantype* flytter deg til inntasting av startopplysninger for den aktuelle planen. Knappen *Brukerreg.* flytter deg tilbake til startsidene.

Lagres i ark	Arbeidsbok	Alt	Etternavn	Fornavn	Adresse	Postnr.	Poststed	Kommune	Telefon	G/B nr.	Gårdsnavn
BLÆSTADKUA	NORDAT-2021	A	Blestad	Ku	Heyangvegen	2322	Ridabu	Hamar	62430000	67/1	Blestad

Hamar		< Region
Plantype og år	Brukerreg	Rådgiver
Første planår		2021
Første år etter omlegging		2023
Antall år i økonomisk oversik		5
Enkeltbruk (1), Samdr. (2-5)		1
Kjønn bruker (K / M)		M
Fødselsår bruker		1990

Rådgiver/firma/etat		Brukerreg	Plantype
Firma/etat	NIBIO		
Fornavn	NIBIO		
Etternavn	NIBIO		
Postadresse	Kløbuveien 153		
Postnummer	7031		
Poststed	Trondheim		
Telefonnr.	40604100		
Besøksadresse	Kløbuveien 153		

Figur 6: Registrering av opplysninger om brukeren og filhåndtering.

Valg av kalkyledatabase

I NORKAP finnes det ferdige dekningsbidragskalkyler fra 6 ulike regioner. Velg den regionen der bruket det skal lage driftsplaner for ligger.

Valg av kalkyledatabase	Filnavn
Ny (tom) database	Norkalk_Ny
Østlandets flatbygder	Norkalk_OstlandFlat
Østlandets andre bygder	Norkalk_OstlandAndre
Agder/Rogaland	Norkalk_AgderRog
Vestlandet	Norkalk_Vestland
Trøndelag	Norkalk_Trlag
Nord-Norge	Norkalk_NordNorg
Egen kalkyledatabase 1	Norkalk_Egen1
Egen kalkyledatabase 2	Norkalk_Egen2

Østlandets flatbygder

3.1.2 Arealbruk – arket «Areal»

Arealer

Arealene for jord- og skogbruk legges inn her. For jordbruket legges inn nåsituasjonen og situasjonen etter omlegging. Du må passe på at det er samsvar mellom arealtilgang og arealbruk. Til areal etter omlegging er det knyttet feiltester senere i programmet.

Oppfôring

Programmet beregner totalavlingen for korn og frø ut fra det som er oppgitt i dekningsbidragskalkylene. For at det skal ha noen hensikt å fylle ut noe her må derfor arket «DB» være utfylt. Du kan legge inn hvor mye du ønsker å bruke av kornet til oppfôring. Ikke bruk mer enn det som er tilgjengelig.

Figur 7: Valg av region for kalkylebase.

Grunnlag	2021 (Nå)		2023 (Omlegging)		
	Eget areal i daa	Leid areal i daa	Eget areal i daa	Leid areal i daa	Sum areal
Fulldyrka jord	255,0	115,0	255,0	115,0	370,0
- lettbrukt					
- mindre lettbrukt - tungbrukt					
Overflatedyrka jord/gjødsla beite					
Jordbruksareal i alt	255,0	115,0	255,0	115,0	370,0
Produktiv barskog					
Produktiv lauvskog					
Myr og annet areal					
Skogbruksareal i alt					
Skogtilvekst pr. år (m ³):	Barskog:	Lauvskog:	I alt		
Nydyrking	Overflate- dyrka	Produktiv skog	Myr og annet areal	Sum	Herav på setra/ i fjellet
Skal fulldyrkes i perioden					
Skal overflatedyrkes i perioden					
Förkorn 2023 (Omlegging)					
Eget korn og frø til oppfôring	Total-avling FEm	Herav til oppfôring FEm	Kraftfôr-behov FEm		
Hvete	38 934				
Bygg					
Havre					
Rug					
Oljefrø Erter					
Sum	38 934		77 650		

Figur 8: Areal og oppfôring

Spredareal

Spredarealkravet beregnes for de vanligste dyreslag. Programmet legger selv inn antall ungdyr per årsdyr, men du kan endre dette. Ved å endre beitetid inne eller ute om natta vil kravet til spredareal forandre seg. Ved beite ute om natta er reduksjonsfaktoren satt til 1. For beiting, men inne om natta kan du selv velge reduksjonsfaktor. For å få så korrekte beregninger som mulig er det i tillegg lagt inn et felt for korreksjoner. Gjødedyrenheter er definert i arket «FaktT».

Spredareal 2023 (Omlagging)						
Ungdyr pr. årsdyr :	Ku-mjølke :	0,7	Ammeku :	1,5	Smågris :	14,0
Dyreslag	Antall dyr totalt	Beite (ute om natta)		Beite (inne om natta)		Reduksj-faktor (%)
		Antall dyr	Antall mnd.	Antall dyr	Antall mnd.	
Melkeku	25,0			25	1,0	50 %
Ammeku	17,5	10	5,0			
Andre storfe						
Vinterfôra sauer						
Vinterfôra geiter						
Hester						
30,8 Gjødedyrenheter å		4 daa :		123,3 daa		
Reduksjon pga. beite		:		-9,7 daa		
+/- Korrigering		:		daa		
= Spredareal		:		113,6 daa		
Fôrenheter per daa						
Frøproduksjoner				Fôrproduksjoner for salg		
Merknader						

Figur 9: Spredareal

Nederst i dette skjermbildet må du registrere gjennomsnittlig antall fôrenheter per daa for frøproduksjoner og fôrproduksjoner for salg. Dette brukes i produksjonsoversikten i utskriftsdelen. Se egen forklaring under beskrivelse av NORUTSKR.

3.1.3 Diverse inntekter og utgifter – arket «DivInnt»

I dette skjermbildet legger du inn inntekter og kostnader som ikke har noe med næringen å gjøre.

Skattbare inntekter og andre kostnader

Lønnsinntekter skal angis både for bruker og ektefelle hver for seg. Pensjoner og kapitalinntekter blir derimot fordelt etter den nøkkelen du velger i arket «Skatt» (brukers andel av inntekt). Legg merke til at kårutgiftene skal registreres her og ikke under jordbruket.

Skattefrie inntekter

Barnetrygd er en skattefri inntekt som beregnes automatisk ut fra oppgitt fødselsår

Diverse inntekter/kostnader							Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA					
Andre inntekter/kostnader	Kopi heyre	2021	2022	2023	2024	2025	2026					
Skattbare inntekter												
Lønnsinntekt bruker												
Lønnsinntekter ektefelle												
Pensjoner												
Kapitalinntekter												
Sum skattbare lønnsinntekter m.m.												
Skattefrie inntekter												
Barnetrygd												
Andre skattefrie inntekter/Kontantstøtte												
Sum skattefrie inntekter												
Andre kostnader												
Kårutgifter												
Sum andre kostnader												
Privat forbruk												
Vedlikehold hovedbygning og kårbolig												
Avskrivning hovedbygning og kårbolig												
Andre private avskrivninger												
Annet privatforbruk (eks.renter)		350 000	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000					
Sum privat forbruk		350 000	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000					
Barn												
Fødselsår for barn		Barn 1	Barn 2	Barn 3	Barn 4	Barn 5	Barn 6					

Figur 10: Diverse inntekter og utgifter

for barn. Legg merke til at kontantstøtte er lagt sammen med andre skattefrie inntekter.

Private utgifter

Noen av de private kostnadene/utgiftene vises her som resultat av registreringer under investeringsarket. Disse kostnadene er knyttet til investeringer og vedlikehold. Det er derfor kun forbruk som ikke er knyttet til store investeringer som skal legges inn her. Alt generelt privatforbruk registreres her. Vedlikeholdsutgifter til bil må også registreres her. Det samme med vedlikeholdsutgifter til hovedboligen.

Vedlikeholdsutgifter knyttet til kårbolig skal derimot registreres i investeringsarket «Inv». Disse utgiftene er fradragsberettiget ved skatteberegningen.

3.1.4 Valg av kalkyler og omfang – arket «DB»

I dette skjermbildet velger du ulike produksjoner og kalkyler fra NORKALK. Du må først velge knappen Oppdater kalkyleliste for at dekningsbidragskalkylene fra den regionen du valgte i arket «Bruk». Det gjør du med egen knapp *Oppdater kalkyleliste*. Du blar i denne lista ved å bruke rullegardin- og rullefeltknappene.

Figur 11: Dekningsbidrag og omfang.

Valg av DB-kalkyler

Det er avsatt plass til i alt 12 kalkyler. Disse velger du ved å angi type kalkyle og hvilket nr. i kalkylelista. Når du har bestemt deg, overfører du kalkylene fra NORKALK, velg knappen *Overfør valgte kalkyler fra NORKALK*. Etter dette kan du lukke NORKALK fordi planen nå har en egen fullstendig kopi av kalkylene.

Figur 12: NORKALK finnes under «Tillegg» på menylinja.

Du kan gjøre nye valg om igjen så mange ganger du ønsker. Dersom det er bare én type kalkyle du ønsker å velge om igjen, bør du blanke valget for øvrige kalkyler. Særlig er dette aktuelt dersom du har redigert de valgte kalkylerne, men ønsker å velge en ny i tillegg fra databasen NORKALK. Dersom alle kalkyler velges på nytt vil egne endringer bli overskrevet dersom ikke nytt valg hindres.

Omfang og tilskudd

Du kan nå legge inn omfanget av de ulike produksjonene. Dersom du planlegger å starte opp med en flerårig vekst vil du kanskje ikke få inntekter før etter at den første

Produksjonstilskudd											
Utbetalinger	2021	2022	2023	2024	2025	2026					
Areal- og kulturlandskapstilsk. Korn	43 920	43 920	43 920	19 520	19 520	19 520					
Areal- og kulturlandskapstilsk. Grovfôr	75 303	75 303	75 303	90 364	90 364	90 364					
Areal- og kulturlandskapstilsk. Annet											
Distr.- og kval.tilsk. frukt, bær og gr.saker											
Tilskudd til husdyr	170 574	170 574	170 574	170 574	180 209	180 209					
Tilskudd til dyr på beite	21 000	21 000	21 000	21 000	23 100	23 100					
Driftstilskudd, melk	158 550	158 550	158 550	158 550	158 550	158 550					
Distriktstilskudd, melk											
Distriktstilskudd, kjøtt/egg	32 274	32 274	32 274	38 729	38 729	38 729					
Driftstilskudd, ammeku											
Tilskudd til økologisk drift											
Tilskudd til avløser	85 800	85 800	85 800	85 800	85 800	85 800					
Andre tilskudd (se merknad)											
Bunnfradrag og fradrag for høy alder	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000					
Engangsutbetalinger											
+/-Korrigeringer											
Tilskudd i alt	581 422	581 422	581 422	578 537	590 272	590 272					
Samdrift	Bruk nr. :										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Kontroll
Andeler av areal i %											100 %

Figur 13: Produksjonstilskudd

anleggsperioden er over. For at planen skal bli realistisk bør du kanskje derfor sette omfanget lik null i den første anleggsperioden for vedkommende vekst. Denne periodens anleggskostnader må i så fall legges inn under Nye investeringer (gruppen jord, frukttrær og veier). Dersom du er i en oppbyggingsfase der ytelsen/avlingen i en produksjon vil forandre seg over tid, gjelder generelt at du kan velge samme produksjon flere ganger, men med ulik ytelse/avling.

Etter hvert som du legger inn omfang får du beregnet tilskudd. For å få beregnet tilskudd til husdyr må du også taste inn antall dyr for avløsertilskudd da husdyrtilskuddet er direkte knyttet til antall dyr som oppgis der. Tilskudd som ikke er nevnt i tilskuddslista må legges inn under andre tilskudd. Tilskudd som må legges inn manuelt under andre tilskudd er bl.a.:

- Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP)
  - Driftsvansketillegg for brattlendte bruk
  - Seterdrift
  - Endret jordarbeiding
- Omleggingstilskudd til økologisk drift
- Grønngjødsling
- Kvalitetstilskudd lam, kje og storfe

Legg merke til at det er trekk for manglende gjødselplan.

3.1.5 Kalkyler for dekningsbidrag – arket «Kalk»

Dette regnearket har som hovedformål å skrive ut kalkylegrunnlaget for planen, og at du skal kunne endre kalkylene slik at de skal passe bedre til planen. All håndtering av kalkylene skjer med knapperadene øverst i arket.

Aktuell husdyr/førkalkyle : 1-4	Utskrift	Førprod	Ettårig	Flerårig	Husdyr	Avvirk	Tillegg	Kalkyler	Format
Aktuell ettårig kalkyle : 2	Last inn	Førprod	Ettårig	Flerårig	Husdyr	Avvirk	Tillegg	Format 0	
Aktuell flerårig kalkyle : 13	Lagre	Førprod	Ettårig	Flerårig	Husdyr	Avvirk	Tillegg	Format 0,00	
Aktuell husdyrkalkyle : 1	Slette	Alle	Ettårig	Flerårig	Husdyr	Avvirk	Tillegg	Format = 0	
Aktuell avvirkningskalkyle : 13	Velg kalkyle	Rair	Dek		Dek			Format = 0	
Aktuell tilleggskalkyle : 13	Antall	4	1		1			Skriv ut kalkyler samlet	
NB! 13 betyr ingen kalkyle	Plassering	H1-F1 F2 F3 F4			H1 E2				

Ettårige kulturer 2021			
Dekningsbidrag for : Bygg, 2-rads, middels avling			
Produksjonsinntekter			
Produkt	Salgbar avling	Pris kr	Inntekt kr
01 Bygg, 15% vanninnhold	420	3,12	1 310
02			
03			
04 Sum			1 310
Variable kostnader			
Kostnadsart	Mengde	Pris kr	Kostnad kr
05 Sårkom, bygg, 2 rads	20	6,00	120
06 Kalksteinmel	20	1,70	34
07 Fullgjødsel, 18-3-15	55	4,18	230
08 Sopp, Bumper 25 EC	0,045	470,00	21
09 Ugras, Ally 50 SX	1	15,00	15
10 Ugras, Glyphogan Eco	0,7	40,00	28
11 Insekt, Sumi Alpha	1	16,00	16
12 Frakt, korn	450	0,12	54
13			
14			
15			
16			
17			
18 Sum			518
19 Dekningsbidrag			792

Dekningsbidrag for : Melk m/påsett, m/okse						
Produksjonsinntekter						
Produkt	Mengde	Andel solgt	Salgbar produksjon	Pris kr	Inntekt kr	
01 Kumelk i kvote	7800	0,96	7 465	5,60	41 806	
02 Kustøkt NRF	250	0,35	88	45,50	3 981	
03 Ung okse NRF, maks 18 mnd	270	0,47	127	49,50	6 282	
04 Kvegejøtt NRF	225	0,14	32	45,50	1 433	
05 Innmeldingstillegg, storfe, 5-7dyr	225	1,00	225	3,00	675	
06 Kvalitets- og klassetillegg, KI, O	110,7	1,00	111	3,50	387	
07 Sum					54 565	
Variable kostnader						
Førslag	% av førkrav	FEM pr enhet	Nettoavl FEM/daa	Areal-krav daa	/anable kostnader pr FEM i alt	
08 Eng til surfør, kløver 20-40	37	2 883	400	7,2	1,22	3 508
09 Blanding av bygg og raps til	8	600	400	1,5	0,96	577
10 Eng til beite 350 fe	6	500	300	1,7	0,87	436
11 Raigras i rundball	5	400	540	0,7	0,72	287
12 Mølkekufør normal, bulk	34	2 656			3,80	10 093
13 Pluss Alma, 25 kg	1	50			15,79	790
14 Formel bif kompakt, bulk	5	400			3,83	1 532
15						
16 Sum	95	7 857		11,1		17 222
Andre variable kostnader						
17					165	
18					890	
19					1 840	
20					220	
21					140	
22 Sum					20 477	
23 Dekningsbidrag					34 087	

Figur 14: Endre å skrive ut valgte kalkyler.

På linjen *Plassering* vil rekkefølgen for de valgte kalkylene komme fram. Dette viser plassering av kalkylene slik de er valgt av planlegger. Hvis det står (med rødt) H1 betyr det f.eks. at første valgte kalkyle er en husdyrkalkyle. A3 betyr at kalkyle nr. 3 er en kalkyle for avvirkning. Det er mulig å velge i alt 12 kalkyler. Følgende koder brukes:

- E = Ettårige vekster
- F = Flerårige vekster (rød)
- H = Husdyr
- A = Avvirkning
- T = Tilleggsnæring
- F = Fôrkalkyler (blå)

Til venstre på linjen *Plassering* kommer fram en oversikt over plasseringen av fôrkalkyler. For husdyrkalkylene kan det følge med inntil 8 fôrkalkyler. Antall fôrkalkyler som tilhører en husdyrkalkyle blir ikke synlig før nr. for husdyrkalkylen er angitt. I eksemplet her ser vi at det følger med 4 fôrkalkyler til husdyrkalkyle nr. 1.

Som du vil oppdage er det lagt sterke begrensninger på hvilke forandringer som er tillatt i en kalkyle. Ønsker du forandringer ut over det som er mulig her må du velge en ny kalkyle fra NORKALK.

Når du har foretatt endringer i en kalkyle må du lagre den ved hjelp av knappene for lagring for at det skal få effekt på aktuell plan. Legg merke til at ved lagring av kalkyler er det kun lagring i regnearket som utføres. Lagring til disk gjøres først når du enten lagrer i Excel på vanlig måte eller når du bruker knappen *Lagre plan til egen fil* i arket «Bruk».

3.1.6 Arbeidsregistreringer – arket «ArbT»

Arbeidstimene hentes inn i dette arket på ulike måter. For jordbruket er det utarbeidet en egen tabell for arbeidstall. Denne tabellen slår programmet opp i og finner arbeidstallene. Tallene i tabellen (se ArbT) kan endres av planleggeren selv om ønskelig. Det er altså ikke effektivitetsnormene lenger som brukes her. Tallene i tabellen bygger delvis på tidligere undersøkelser i NILF og tall fra Handbok for driftsplanlegging som er utgitt av NIBIO. Tabellen har en fast del og en variabel del slik at arbeidsforbruket vil følge formelen $y = a + bx$.

Arbeidstidsnormer			
Prod. kode	Produktgruppe	y = a + bx	
		Fast (a)	Var. (b)
Planteprodukter			
100	Ettårige - Korn og oljefrø		
101	Bygg		3,59
102	Havre		3,59
103	Hvete		3,59
104	Rug		3,59
105	Rughvete		3,59
106	Oljefrø		3,59
109	Annet korn		3,59
110	Ettårige - Grasfrø		
111	Alsikekløver		4
112	Blåfaks		4
113	Engrapp		5
114	Engsvingel		4
115	Hundegras		4
116	Rødkløver		4
117	Rødsvingel		4
118	Timotei		3,8
119	Vikke		4
149	Annet frø		3,59
150	Ettårige - Fôrproduksjoner for salg		
151	Gras til grasmel		3
152	Hav		3

Figur 15: Oversikt over arbeidstidsnormene.

Arbeidsregistrering		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA						
	Kopi høyre	Enhet	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Arbeidsbehov								
Jordbruk		Timer	3 173	3 173	3 173	3 254	3 254	3 254
Skogbruk		"						
Tilleggsnæring		"						
+/- Korreksjoner tilleggsnæring		"						
Lønnet arbeid m.v.		"						
Sum arbeidstimer i produksjonen		"	3 173	3 173	3 173	3 254	3 254	3 254
Vedl.h., gj.hand., adm., invest. J		"						
Skogkultur		"						
Vedlikeh., adm. m.v., invest. S		"						
Vedlikeh., invest tilleggsnæring		"						
Arbeidsbehov totalt pr. år		"	3 173	3 173	3 173	3 254	3 254	3 254
Antall årsverk (1845 timer)		Årsverk	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
Arbeidsfordeling								
Bruker og ektefelle		Timer						
Andre voksne familiemedlemmer		"						
Leid hjelp		"	3 173	3 173	3 173	3 254	3 254	3 254
- Herav leid hjelp ved skogsdrift		"						
Spesifisering/Korreksjon av arbeidsbehov						Les inn timer fra avvirk.kalkylene		
Produksjon			2023 (Omlagging)		Arb.beh.			
			Omfang	Enhet	per enhet			
Melk m/påsett, m/okse			25,0	Årsku				
Bygg, 2-rads, middels avling			90,0	Daa				

Figur 16: Utregning av arbeidsbehov.

Tallene til skogbruksdelen kommer fra kalkylene for dekningsbidrag der det skal legges inn arbeidstall, eller fra skogkulturarket «Skgltr».

Tallene til tilleggsnæring hentes fra kolonnen arbeidsbehov under spesifisering/korreksjon i arbeidsarket. Her må planleggeren legge inn timer for tilleggsnæring. Den samme kolonnen fungerer for øvrig også som korreksjon for de andre næringsgreinene.

3.1.7 Enkel og fullstendig plan – arkene «EnkelPlan» og «FullPlan»

Arkene «EnkelPlan» og «FullPlan» er svært like og omtales under ett. Den vesentligste forskjellen er at «FullPlan» har flere ferdig utregnede tall fra DB-kalkylene. De fleste linjene her er selvforklarende. For tilleggsnæring må en i tillegg til tallene legge inn tekst for de faste kostnadene.

Fullstendig planlegging			Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA					
Næring	Kopi alt høyre	Kopi høyre	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Jordbruk								
Inntekter fra produksjonene			1 482 052	1 482 052	1 482 052	1 689 355	1 689 355	1 689 355
Produksjonstillegg			581 422	581 422	581 422	578 537	590 272	590 272
Egne maskiner brukt på nyanlegg								
Andre jordbruksinntekter								
Sum jordbruksinntekter			2 063 474	2 063 474	2 063 474	2 267 892	2 279 627	2 279 627
Sum variable kostnader			558 556	558 556	558 556	635 039	635 039	635 039
Leid arbeid			200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Drivstoff og olje			50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Maskinleie			150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Leie av jord, bygninger og kvote			40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Vedlikehold av maskiner og redskap			80 000	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000
Ordinært vedlikehold av driftsbygning			80 000	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000
Større årlig vedlikehold av driftsbygninger								
Vedlikehold av jord, grøfter og vannanlegg			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Andre faste kostnader			240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Sum faste kostnader			850 000	850 000	850 000	850 000	850 000	850 000
Resultat før avskrivninger			654 918	654 918	654 918	782 853	794 588	794 588
Skogbruk								
Sluttavirkning								
Tynning								
Andre produkter								
Offentlige tilskudd (drift)								

Figur 17: Resultat før avskrivninger i «fullstendig plan».

Pass på så du ikke legger inn tall både i arket for «EnkelPlan» og «FullPlan» samtidig. På toppen av registreringsarkene kommer det fram en advarsel dersom du legger tall i begge arkene. Et tall registrert på begge steder vil komme med dobbelt. Arket «EnkelPlan» er tiltenkt dem som ikke har behov for å bygge opp planen ved bruk av DB-kalkyler. Det betyr at ved enkel planlegging kan en hoppe over alt som har med arealer, DB-kalkyler og arbeidstall å gjøre. Hvordan og hvor detaljerte tall som skal legges inn i «EnkelPlan» vil derfor være opp til den som planlegger.

I jordbruksdelen vil *Andre jordbruksinntekter* kunne være leie- og kjøreinntekter, erstatning som du vet kommer, bortleie av fast eiendom og reguleringsavgifter. Andre faste kostnader kan være forsikringer, elektrisk kraft, vannavgift, bruk av privatbil i jordbruket, telefon, regnskap og andre administrative utgifter.

I tillegg finnes en del andre beregnede tall her. *Egne maskiner* brukt på nyanlegg er overført fra arket «Inv» (nye investeringer). Større vedlikehold av driftsbygninger er også overført fra «Inv». For tilleggsnæringer må en passe på å legge inn tekst på faste kostnader selv. Har du flere typer tilleggsnæringer må du forsøke å velge nøytrale tekster som passer for flere typer næringer.

3.1.8 Investeringer – arket «Inv»

Dette arket er delt i Eldre investeringer og Nye investeringer. Eldre investeringer registreres i grupper mens nye investeringer registreres enkeltvis. De skattemessige avskrivningene beregnes likevel i saldogrupper, også der det etter reglene skulle vært

individuell avskrivning for driftsmidlet. Driftsmessig blir alle eldre driftsmidler avskrevet i grupper, mens nye investeringer avskrives individuelt. Grøfter i jordbruket og veier skogbruket blir skattemessig utgiftsført direkte. Figur 18 under viser et eksempel eldre og nye investeringer.

Eldre investeringer

Ved å trykke på knappen *Overfør skattestatus* vil tallene fra skattestatus overføres til driftsstatus. Deretter må driftsstatus redigeres slik at du får mest mulig korrekt åpningsstatus driftsmessig.

Dersom du planlegger frasalg av driftsmidler må du påse at bokført verdi og gevinst blir nedskrevet på et nytt driftsmiddel. Det blir gitt melding i programmet dersom gevinsten ikke brukes. Bokført verdi av solgt driftsmiddel må ikke nødvendigvis brukes selv om det er vanligst. Ubrukte midler vil komme som tilført arbeidskapital.

Legg merke til at slaktedyr ikke skal registreres i dette regnearket, de skal registreres i arket «KravGjld» under omløpsmidler.

Nye investeringer

Nye investeringer legges inn under de hovedgruppene der de hører hjemme. Dvs. jordbruk, skogbruk, tilleggsnæring og privat. Innenfor hver hovedgruppe må en velge undergruppe ved hjelp av et nr., gruppe 11 (jordbruk) og 28 (privat) er ment brukt til større vedlikehold som kommer i flere år. Selv om disse gruppene registreres her i investeringsarket fordeles de senere som årlig vedlikehold.

Legg merke til at under skogbruk er kolonnen merket egne materialer brukt til å registrere bruk av skogavgift. Skogavgift brukt til veier og driftsplan i skogbruket blir automatisk overført til i arket for skogavgift, «Skgavg».

Under nye investeringer for tilleggsnæringer (gruppenr. 22 og 23) er det mulig å krysse av om investeringen skal vurderes nærmere i arket «Tnær».

I kolonnen Periode kan du oppgi om investeringen er gjort i først eller andre halvår. Kode 1 eller 2 her vil påvirke avskrivningene første året eventuelt siste året av en investering. Dette er gjort for å få litt mer korrekte beregninger på store investeringer.

Offentlige tilskudd vil redusere avskrivningsgrunnlaget for en investering både skattemessig og driftsmessig. Eget arbeid vil også redusere grunnlaget skattemessig. I tillegg vil Eget arbeid, Egne maskiner og Egne materialer påvirke beregningsgrunnlaget for MVA-beregningene for en investering. Dersom bruket ligger i et område som tilhører distriktspolitisk virkeområde, hukes det av for det.

Eldre investeringer		Balanse pr. 1.1 2021		Overfør skattestatus			Gå til nye inv.		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA		
Næring	Gruppe		Skatte- messig verdi	Drifts- messig verdi	Rest avskriv- tid	Frasalg av eldre eiendeler som kan brukes til nedskrivning			Kontroll av frasalg		
						Gevinst	Bokført verdi	År			
Jordbruk	Jord, veier, frukttrær, melkkvoter	1	700 000	700 000							
	Bakkeplanering	2									
	Kontormaskiner	3									
	Maskiner/redskap/vare-/lasteb	4	1 700 000	1 700 000	10						
	Vannanlegg	5									
	Bygninger/anlegg kort levetid	6									
	Bygninger/anlegg lang levetid	7	2 500 000	2 500 000	20						
	Buskap ekskl. slaktedyr	8									
Skogbruk	Skog og grunn	9									
	Varige veier	10									
	Avskrivbare veier	11									
	Kontormaskiner	12									
	Maskiner/redskap/vare-/lasteb	13									
	Bygninger/anlegg kort levetid	14									
	Bygninger/anlegg lang levetid	15									
Tilleggsnæring	Skogbruksplan	16									
	Ikke avskr. bare anleggsm.	17									
	Forretningsbygg	18									
	Bygg og anlegg	19									
Privat	Maskiner, redskap	20									
	Varebiler, lastebiler	21									
	Kontormaskiner	22									
	Hovedbygning og kårbolig	23		1 000 000							
	Andre private investeringer	24									

Nye investeringer		Gå til eldre inv.		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA										
Inv. nr	Objekt	Gruppe	År	Peri- ode	Avskr.- tid	Beløp	Tilskudd	Frasalg Gevinst	Eget arb.	Egne mask.	Egne materialer	Lån	Rest- finans.	Distrikt- politisk virkeomr.
1	Driftsbygg	10	2023	2	30	2 500 000	700 000					1 800 000		☐
2														☐
3														☐
4														☐

Driftsmessig balanse og avskrivninger		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Jordbruk	Balanse 31.12	4 900 000	4 605 000	4 310 000	5 815 000	5 520 000	5 225 000	4 930 000
	Avskrivninger		295 000	295 000	295 000	295 000	295 000	295 000
Skogbruk	Balanse 31.12							
	Avskrivninger							
Tilleggsnæring	Balanse 31.12							
	Avskrivninger							
Privat	Balanse 31.12	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	Avskrivninger							

Skattemessig balanse og avskrivninger		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Jordbruk	Balanse 31.12	4 900 000	4 410 000	3 997 000	5 446 860	5 148 192	4 891 816	4 670 319
	Avskrivninger		490 000	413 000	350 140	298 668	256 376	221 497
Skogbruk	Balanse 31.12							
	Avskrivninger							
Tilleggsnæring	Balanse 31.12							
	Avskrivninger							
Privat	Balanse 31.12							
	Avskrivninger							

Figur 18: Eldre og nye investeringer.

3.1.9 Skogkultur – arket «Skogklt»

Her kan du spesifisere skogkulturutgiftene. Utgiftene kan legges inn manuelt. Tidligere var det mulig å motta data fra skogbruksplanen elektronisk. Dette fungerer dessverre ikke lenger og knappen «Les data fra skbr.plan» fungerer ikke.

Skogkultur				Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA					
Areal	Kopi høyre	Sum alle år	Total kost.	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ugrasrydding/sprøyt.									
Ungskogpleie									
Kunstig kvisting									
Markberedning									
Planting									
Andre tiltak									
Arbeidskraftbehov - timer									
Utgifter									
Ugrasrydding/sprøyt.									
Ungskogpleie									
Kunstig kvisting									
Markberedning									
Planting									
Andre tiltak									
Skogkulturutgifter (direkte)									
Tilskudd									
Netto skogkulturutgifter									
Skogfond i alt									
Rest finansiert over årets drift									
Tilskuddsgrunnlag									
Direkte utgifter									
Eget arbeid									
Sum grunnlag									
Tilskuddsats									
Skogfond									
Utgifter finansiert med skogfond									
Eget arbeid finansiert med skogfond									

Figur 19: Skogkulturutgifter.

Husk å legge inn tall for arbeidsbehovet. Disse tallene blir overført til arket «Arb».

Dersom egeninnsatsen er stor nok vil du oppleve at netto skogkulturutgifter kan bli negative (inntekt). Bruk av skogavgift vil forsterke dette. Skogavgiften overføres til arket «Skgavg».

Skogkulturutgiftene kan ses på som vedlikehold eller investeringer. Vi har valgt å ta de inn under investeringer her. I økonomisk oversikt kommer imidlertid skogkulturutgiftene inn som en fast kostnad som er fratrukket når driftsoverskuddet i skogbruket blir beregnet.

3.1.10 Finansiering – arket «Lån»

I dette arket kan du legge inn gamle og nye lån. Under *Eldre lån* kan det bare legges inn annuitetslån og serielån. Under *Nye lån* kan det i tillegg legges inn lån som følger en egen definert nedbetalingsplan (se arket «LånT»). I tillegg kan du både for gamle og nye lån legge inn renter og avdrag som ikke følger noe regelmessig mønster. Disse finner du som de to siste lånene under *Eldre lån* og siste lån under *Nye lån*.

Låneoversikt, eldre lån		Utskrift eldre lån	Gå til nye lån	Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA						
Lån nr.	Lånegiv./ Formål	Låne-type	Termin-er	Saldo 1.1 2020	Saldo 31.12 2020	Renter betalt	Rente-korreksjon	Effektiv rente	Termin-beløp	Lånets løpetid i år
1	Lån bank	2	12	3 000 000	2 900 000	100 000		3,44 %	16 655	20
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
				2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Lån bank		Ny lånesaldo		2 900 000	2 796 851	2 690 150	2 579 776	2 465 601	2 347 496	
		Renter		96 712	93 161	89 487	85 687	81 756	77 690	
		Avdrag		103 149	106 701	110 374	114 174	118 106	122 172	
		Saldo 31.12		2 796 851	2 690 150	2 579 776	2 465 601	2 347 496	2 225 324	
		Ny lånesaldo								
		Renter								

Figur 20: Eldre lån.

Under *Eldre lån* beregnes effektiv rente og terminbeløp når alle relevante opplysninger er på plass. Her vil du se at terminbeløpet ofte ikke stemmer med det du hadde forventet på annuitetslån. Det kommer av at programmet avrunder resterende avdragstid til hele år.

Låneoversikt, nye lån		Utskrift nye lån	Gå til eldre lån	Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA							
Lån nr.	Lånegiv./ Formål	Opp-taks-år	Låne-beløp	Rente Nom. Eff.	Lån type	Avdrags-frie år	Avdrags-tid i hele år	Antall terminer pr. år	Tidspkt opptak for lån	Rente-fot pa.	Termin-beløp
Gjelder lånetype:		1-7	1-7	1-7	1-7	1-2	1-2	1-7	1-2	1-2	
1	Driftsbygg	2023	1 800 000	1	2	1	30	12	1	4,00 %	8 748
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Driftsbygg		Nytt lån				1 800 000					
		Ny lånesaldo				1 800 000	1 800 000	1 766 419	1 731 469		
		Renter				72 000	71 389	70 021	68 597		
		Avdrag					33 581	34 950	36 374		
		Saldo 31.12				1 800 000	1 766 419	1 731 469	1 695 095		
		Nytt lån									

Figur 21: Nye lån.

Under nye lån kan du velge om du skal regne med nominell eller effektiv rente. Lånetypene 3-7 definerer du selv under arket «LånT». Her kan du bestemme forløpet for nedbetalingen av et lån. Dersom det er oppgitt avdragsfrie år vil programmet regne med låneopptak 1. halvår uavhengig av om du setter inn 2. halvår. Les ellers merknadsfeltene direkte som er knyttet til flere av kolonnene i dette arket.

3.1.11 Finansiering – arket «KravGjld»

Dette er et ark der flere tråder trekkes sammen, og planen blir saldert ved bruk av driftskredittkontoen. Underskudd i planen fører til at programmet øker driftskreditt gjeld mens overskudd fører til at penger blir satt inn på driftskredittkonto.

Legg merke til at produksjonsdyr skal føres inn i investeringsarket mens slaktedyr skal føres her.

Dersom du setter inn materialer på lager vil programmet automatisk bruke av dette lageret dersom du bruker det under investeringsarket. Dersom du bruker mer vil du få en påminnelse om at det er nødvendig å avvirke. Du må da lage en DB-kalkyle for avvirkning og påse at det avvirknes så mye at det er dekning for materialbruken. Foredlingsgevinst på eget virke er det ikke tatt hensyn til.

Krav og kortsiktig gjeld 31.12		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA						
Langsiktige krav	Kopi høyre	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BSU	Innskudd							
	Uttak							
	Saldo							
AMS	Innskudd							
	Uttak							
	Saldo							
Andre langsiktige krav								
Sum langsiktige krav								
Omløpsmidler								
Kontanter og verdipapirer								
Kortsiktige bankinnskudd								
Driftskreditt, krav			2 057	91 623		149 088	201 753	239 104
Skogfond innestående								
MVA / andre kortsiktige krav					625 000			
+/- Korr. MVA / andre korts. krav								
Materiallager								
Grovfôrlager								
Annet varelager og slaktedyr								
Sum omløpsmidler (A)			2 057	91 623	625 000	149 088	201 753	239 104
Kortsiktig gjeld								
Driftskreditt, gjeld		100 000			529 432			
Annen kortsiktig gjeld m/rente								
Annen kortsiktig gjeld u/rente								
Sum korts. gjeld (B)		100 000			529 432			
Arbeidskapital (A-B)		-100 000	2 057	91 623	95 568	149 088	201 753	239 104
Renter								
Gj.sn. rente innskudd %		0,1 %						
Gj.sn. rente kortsiktig gjeld %		6,0 %						
Grense for driftskreditt								
Korreksjon av renter korts. gjeld								
Sum renteinntekter			1	47	46	75	175	220
Sum renter langsiktig gjeld			96 712	93 161	161 487	157 076	151 777	146 286
Sum renter kortsiktig gjeld		3 000	3 000		15 883	15 883		
Sum renteutgifter		3 000	99 712	93 161	177 370	172 959	151 777	146 286

Figur 22: Krav og gjeld.

Det er anledning til å legge inn en manuell grense for opptak av driftskreditt fra år til år. Denne fungerer som en påminnelse i utskriftsdelen (grafikk) for å vise om du har gått over den aktuelle grensen. Likeens er det anledning til å korrigere renter av kortsiktig gjeld fra år til år.

3.1.12 Skogavgift – arket «Skogavg»

Skogavgiftsdelen er med mest av skattemessige hensyn. Standardsats er 10% trekk av tømmeromsetningen, men kan varieres mellom 2% og 40%. Selv om det er strenge vilkår for bruk av skogavgift har vi valgt å behandle den som omløpsmidler.

Skogfond		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA					
Kopi høyre		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Grunnlag							
Bruttoinntekt tømmer							
Korreksjon av avgiftsgrunnlag							
Grunnlag for beregning av avgift							
Avgiftssats		10 %	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %
Bevegelser							
Trukket skogfond							
Innestående 1.1							
Bruk av skogfond							
Veier / Driftsplan							
Skogkult. Utgifter							
Eget arbeid							
Tynning Underskudd							
Eget arbeid							
Vedlikehold							
Annet							
Sum tilbakebetalt ¹⁾							
Innestående 31.12							
¹⁾ Herav skogfond med skattefordel							

Figur 23: Skogfond

Bruk av skogavgift til investeringer i veier og skogbruksplaner blir automatisk overført hit. Det samme gjelder skogavgift brukt til skogkultur. Uttak (bruk) av skogavgift vil gi høyere skatt. Ved å angi hvor mye av skogavgiften som er brukt til formål med skattefordel vil skatten reduseres igjen.

3.1.13 Skatteberegninger – arket «Skatt»

Denne delen beregner total skatt. Samtidig må det i dette skjermbildet legges inn en del forutsetninger som ikke er gitt andre steder for at skatten skal bli riktig beregnet.

Skatteberegninger		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA					
Tillegg for skatt	Kopi høyre	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Andre skattem. korriger. (+/-)							
Skattbar inntekt jordbruk (produksjon)		164 918	241 918	304 778	484 185	538 211	573 091
Skattbar inntekt skogbruk (produksjon)							
Skattbar inntekt tilleggsnæring (prod.)							
	Overfør skjermingsgrunnlag						
Beregnet skjermingsgrunnlag (J+S)		1 756 575	1 459 999	22 251	726 912	864 512	781 376
Skjermingsgrunnlag (J+S)		1 807 655	1 557 535	1 371 340	1 234 012	1 131 082	1 055 372
Beregnet skjermingsgr.lag(Tilleggsnær.)							
Skjermingsgrunnlag (Tilleggsnæring)							
Skjermingsrente (%)		0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8 %
Lønnsfradrag (J+S)							
Lønnsfradrag (Tilleggsnæring)							
Skattbar formue							
Brukers andel av inntekt (%)		100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Skatteklasse (se merknadsfelt)							
Fradrag i skatt / Ingen skatt :	J						
Skatt i alt			15 538	13 274	58 692	87 267	102 625
Alminnelig inntekt bruker			17 506		144 901	220 210	260 625
Alminnelig inntekt ektefelle							
Personinntekt bruker		50 744	136 297	116 437	301 354	377 386	418 362
Personinntekt ektefelle							
Pensjonspoeng bruker			0,47	0,26	2,26	3,08	3,52
Pensjonspoeng ektefelle							
Sykepenger bruker		195	360	389	710	1 019	1 407
Sykepenger ektefelle							

Figur 24: Skatteberegning mv.

Brukers andel av inntekt på linje 21 regulerer næringsinntektene mellom ektefeller. Andre poster som fordeles er: Pensjoner, formue, BSU og AMS, kapitalutgifter og kapitalinntekter. Inntekter som ikke fordeles er lønnsinntektene som er oppgitt for begge ektefeller på arket «DivInnt». Dessuten er inntektene og utgiftene på linjene 3 - 5 i skattearket kun knyttet til brukeren.

Med egen knapp (*Overfør skjermingsgrunnlag*) kan du overføre Beregnet skjermingsgrunnlag til linjen Skjermingsgrunnlag. Dette grunnlaget kan du senere justere slik du vil.

3.1.14 Vurdering av tilleggsnæring – arket «Tnær»

I dette arket beregnes betaling per time og internrente for en investering knyttet til tilleggsnæring. For at en investering skal beregnes må det på forhånd være avkrysset for det i investeringsarket.

Vurdering av tilleggsnæring		Kopi høyre	Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA				
Forutsetninger							
Rentekrav							
Timesats							
Resultater							
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Arbeidsfortjeneste/time							
Arbeidsfortjeneste/årsverk							
Internrente : Totalkapital før/etter tilskudd				Egenkapital			
Timer							
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
+ Egne timer i tilleggsnæring							
- Leid hjelp/egn innsats i annen tilleggsnæring							
Arbeidsfortjeneste							
Beregning av arbeidsfortjeneste	Faktor	2021	2022	2023	2024	2025	2026
+ Salgsinntekter (inkl. driftstilskudd)	100 %						
- Variable kostnader	100 %						
- Faste kostnader utenom renter	100 %						
= Driftsoverskudd							
- Rentekrav							
+/- Korrigering av arbeidsfortjeneste							
= Arbeidsfortjeneste							
Godtgjørelse til totalkapital og egenkapital							
Beregning av innbetalingsoverskudd		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Investeringsstidspunkt							
- Investering							
+ Driftsinnbetalinger							
- Driftsutbetalinger (variable)							
- Driftsutbetalinger (faste)							
+ Utrangeringsverdi							
- Egen lønn							
+/- Korrigering av betalingsstrømmen							
= Innbetalingsoversk. før tilskudd							
+ Tilskudd							
= Innbetalingsoversk. etter tilskudd							
+ Låneopptak							
- Renter og avdrag							
= Innbetalingsoverskudd etter lån							
<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> ◀ ▶ ... KravGjld Skgavg Skatt Tnær SaldSone Komtar Regnsk LånT </div>							

Figur 25: Tilleggsnæring.

For at innbetalingsstrømmene skal bli riktig, må du korrigere for eventuelle tilleggsnæring som ikke inngår i investeringen som skal vurderes. Dette gjelder *arbeidsfortjenesten* på linje 25 og *betalingsstrømmen* på linje 37. Du må også korrigere timene på linje 16 slik at du sitter igjen med bare brukerens timer. Leide timer er jo allerede betalt.

Internrenten som beregnes er forrentning av totalkapitalen. For at det skal være lettere å holde styr på de ulike pengestrømmene er alle utgifter/kostnader merket rødt og inntekter svart. Ved internrenteberegningene brukes en beregningsperiode for pengestrømmene på inntil 25 år etter planperioden. Beløp som føres opp siste år i planperioden (gule felt) brukes i hele investeringens levetid.

3.1.15 Saldogrupper og soner – arket «SaldSone»

Her ligger de sonene og saldosatserne som brukes i planen. Disse kan korrigeres her eller leses inn på nytt fra tabellene. Gå til tabellene for å gjøre endringer som er varige dersom innleste tall ikke passer i ditt distrikt. Du må likevel regne med at du noen ganger må korrigere disse tallene for enkelte planer.

Soner		Overfør soner		Plan for : Ku Blæstad Alternativ : BLÆSTADKUA			
Område		Sonevalg	Sone	☐ Finnmarkstillegg			
Ligger bruket på Jæren (Sandnes, Stavanger, Hå, Klepp, Time, S		J/N	N				
Areal- og kulturlandskapstillegg		1 - 7	4				
Sone for distr.-/kval.tilskudd gr.saker, frukt og bær		1 - 7	2				
Ligger planleggingsbruket på Vestlandet ?		J/N	N				
Ligger bruket i N-Norge, nord for Tysfjord ?		J/N	N				
Ligger bruket i N-Norge, sør for Tysfjord ?		J/N	N				
Ligger bruket i Trøndelag ?		J/N	J				
Ligger bruket i Agder eller Hordaland ?		J/N	N				
Ligger bruket i Sogn & Fjordane el. Møre & Romsdal ?		J/N	N				
Sone for distriktstilskudd melk (A - J / 1 - 10)		1 - 10	1				
Sone for distriktstilskudd kjøtt		1 - 5	2				
Saldosatser	Overfør saldosatser fra skattetabell						
Næring	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Saldogr.
Jordbruk							
Kontormaskiner	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	A
Maskiner, redskap og yrkesbil	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	C og D
Bygninger/anlegg kort levetid	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %	H og J
Bygninger/anlegg lang levetid	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %	H
Skogbruk							
Kontormaskiner	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	A
Maskiner, redskap og yrkesbil	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	C og D
Bygninger/anlegg kort levetid	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %	10 %	H og J
Bygninger/anlegg lang levetid	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %	H
Tilleggsnæring							
Forretningsbygg	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	I
Bygg og anlegg	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	H
Maskiner, redskap	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	D
Varebiler, lastebiler	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	20 %	C
Kontormaskiner	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	A

Figur 26: Soner og saldosatser.

3.1.16 Andre lånetyper – arket «LånT»

Nederst i dette arket ligger en matrise som gjelder lånetypene 3 - 7 som brukt i lånearket. Disse lånene kan du bygge opp selv slik at du får den nedbetalingsplanen

du selv ønsker for et lån. Du kan definere inntil 5 ulike lånetyper.

3.1.17 Tabeller

Disse tabellene blir oppdatert av NIBIO. Men det er anledning til å legge inn tall selv. Skatt derimot er nå blitt en «Svart boks» så her kan en ikke gjøre mye selv.

Når det gjelder tabellen «ArbT» derimot, må planleggeren selv finne erfaringstall som passer i sitt distrikt. Tabellen er laget slik at en taster inn en fast arbeidsdel og en variabel arbeidsdel, dvs. en lineær funksjon.

Du kan hent eller lukke tabellarkene med menyknappen til venstre som det står *Tabeller* på.

3.2 Beskrivelse av modulen NORKALK

Med programmet NORKALK kan du utarbeide en database for dekningsbidragskalkyler for jordbruk, hagebruk, skogbruk og tilleggsnæringer. Programmet NORKALK er først og fremst tenkt brukt sammen med planleggingsprogrammet NORKAP. Men NORKALK kan brukes helt frittstående og er derfor godt egnet til å utarbeide kalkylehefter for en region.

Før du kan lage kalkyler må du utarbeide ei prisliste for ulike produkter. Disse produktprisene kan du så bruke i de ulike kalkylene ved å oppgi produkt nr. eller ved å velge med rullegardina. Kalkylene bygges opp etter hvert som du velger fra prislista.

NORKALK kan avsluttes på vanlig måte i Excel. Likevel kan det være greit å avslutte via oppstartsbildet. Da er du sikker på at det blir ryddet opp.

3.2.1 Priser – arket «Priser»

Produktinndelingen i prisarket følger inndelingen slik den også er bestemt i arket «Prdgrup» (se lenger ned). Prisarket er inndelt i områder som følger inndelingen slik den er angitt i teksten på knappene øverst i arket. Under hvert område er det igjen produktgrupper. Hvert produkt får et unikt produkt nr. som følger produktet så lenge det finnes i databasen. Nytt ledig produkt nr. blir tatt i bruk automatisk ved lagring. I tillegg brukes et kodesystem som gir nummer til varegruppene. Dette nummersystemet tar NORKALK hånd om automatisk.

NB! Husk å være konsekvent med bruken av gruppene da disse blir brukt av NORKAP når inntekter og kostnader skal spesifiseres i økonomisk oversikt (utskrift).

Varenr Nøkkel	Øko-logisk produkt	Undergruppe	Produktgruppe - Vareslag	Merknad/ Prdgruppe	Enhet	Pris	Kobling
INNSATSAKTORER I HUSDYRPRODUKSJONEN							
6000		† Kraftfôr drøvtyggere		2000			*
6009	a	Storfe f ør	Formel biff kompakt, bulk		FEm	3,83	6
6004	a	Elite f ør	Mjølke k ufør elite	Formel Elite 80,	FEm	3,91	2
6006	a	Storfe f ør	Mjølke k ufør normal, bulk	Formel Favør 80,	FEm	3,80	6
6002	c	Kalv	Formel Kalv, 800 kg	Storsekk	FEm	4,67	7
6023	c	Karbo h yd r at f ør	Formel korn g rø p p bygg, bulk	bulk	FEm	3,51	2
6003	c	Melke e erstatning	Pluss Alma, 25 kg		FEm	15,79	9
6015	e	Annet	Korn a vens pellets, bulk	varierer	FEm	3,17	1
6026	Økologisk	Sau	Kraft f ør sau øko		FEm	5,54	1
6011	Økologisk	Storfe f ør	Natura drøv 16		FEm	5,57	1
6027	Økologisk	Storfe f ør	Natura drøv start, øko		FEm	6,20	1
6016		Sau	Formel sau ekstra	bulk	Fem	4,21	1
		Sau					*
6500		† Kraftfôr gris		2100			*
6504		Avls g ris	Purke f ør diende, bulk		kg	3,56	2
6501		Avls g ris	Purke f ør drektig, bulk	Purke f ør	kg	3,34	2
6510		Avls g ris	Purke f ør, Satellitt, bulk		kg	3,56	1
6503		Produksjon s før	Slakte g ris f ør, bulk		kg	3,45	3
6502		Små g ris f ør	Små g ris f ør, bulk	Kvikk 140 og 160	kg	4,35	3
		Avls g ris					*
7000		† Kraftfôr fjørfe		2200			*
7013		Kalkun f ør	Kalkun f ør gjennomsnitt	bulk	kg	4,60	1
7019		Egg g produksjon	Kromat verp før, bulk	Verp start+Verp	kg	4,03	1
7021		Kylling f ør	kylling f ør, narasin f ritt	bulk	kg	4,26	1
		Egg g produksjon					*
7500		† Kraftfôr pelsdyr		2300			*
7503		Vått f ør	Pelsdyr f ør, mink		kg	3,10	1
7501		Vått f ør	Pelsdyr f ør, rev		kg	3,10	2

Figur 27: Prisliste NORKALK.

Øverst i prisarket (celle E4) kan du velge om undergruppe og produktgruppe skal kobles sammen. En sammenkobling gjør at du får en mer fullstendig teksting i kalkylene. Men samtidig risikerer du veldig lange tekster som ikke blir synlig i cellene i kalkylene. Sammenkobling utføres for hvert produkt du legger inn i prislista i det du lagrer, inntil du endrer (J/N) i celle E4.

Inntasting av tekst og priser gjøres på de lys gule linjene. Det er frivillig om du vil skrive noe i kolonnen kalt *Økologisk produkt*. Hvis du skriver noe her så vil sorteringen av lista også bruke dette kriteriet. Velg *Undergruppe* ved hjelp av rullefeltene. Fyll deretter ut i tur og orden feltene *Vareslag*, eventuelt *Merknad*, *Enhet* og *Pris* (i kolonnene D-G). For å lagre må en trykke Lagre-knappen «*Lagr*» (under vareslaget).

Fôrkalkylene har sitt eget område i prislista. Resultatet fra en fôrkalkyle blir lagret i prislista når fôrkalkylen lagres. Prisene som er resultat av en fôrkalkyle kan bare endres og slettes i arket for fôrkalkyler «Fôrprod».

Kolonnen helt til høyre i prislista viser hvor mange koblinger som er gjort til kalkylene for et bestemt produkt. Ingen priser kan slettes så lenge de er koblet til en kalkyle.

Når en ferdig utarbeidet prisliste skal oppdateres kan du trykke på knappen *Lås opp/igjen*. Du får da tillatelse til å registrere direkte i prislista. For å låse trykk på knappen på nytt. Nye priser blir tatt i bruk av kalkylene neste gang de blir lastet inn. Når en pris er lagt inn på de gule feltene nederst i hver gruppe, må den lagres i databasen. Husk at ingenting er lagret på disk før du lagrer hele boka med regneark på vanlig måte i Excel.

3.2.2 Kalkylearkene – arkene «Fôrprod/Ettaar/Fleraar/Husdyr/Avvirk/Tillegg»

Alle kalkylearkene oppfører seg stort sett likt og omtales derfor samlet.

Alle kalkyler identifiseres ved hjelp av en produksjonskode. Koden legges automatisk inn når du velger produksjon i rullegardin-menyen øverst til venstre. Fôrproduksjonene må i tillegg identifiseres med en priskode som er en del av priskodesystemet for alle kalkyletypene. Resultatet for en fôrkalkyle lagres i prisfila som eget produkt med egen pris.

Velg et produkt i prislista ved hjelp av rullegardinmenyene eller tast inn prisnr/priskode i de gule feltene i kolonne A ut for aktuell linje i kalkylen. Når du bruker rullegardinmenyen bruker programmet første ledige linje. Du må altså ikke stå i riktig celle for å få lagt inn et produkt.

Bruk knappene for *lagring*, *lasting*, *sletting* og *utskrift* etter hva du ønsker å gjøre. Knappen *Oppdater* brukes for å oppdatere kalkylene mot ei endret prisliste. *Utskriftsknappen* skriver ut de 5 kalkylene som til enhver tid er synlig i kalkyleoversikten. Alle kalkyler kan skrives ut enkeltvis fra Excel på vanlig måte. Knappen *Slette* fjerner kalkylen fra basen.

Husk at ingenting av det du gjør i databasen er lagret på disk før du lagrer hele boka med regnearkene.

Alle kalkyler kan merkes om de er økologiske eller ikke. Denne parameteren er viktig dersom kalkylene skal brukes i planlegging fordi det finnes tilskudd som er koblet til denne forutsetningen.

Husdyrkalkylen er den som er mest omfattende. Vi velger derfor å vise den her og

forklare den litt mer inngående. På inntektslinjene er det likegyldig i hvilken rekkefølge de ulike produktene blir lagt inn. Dette fører imidlertid til at du må gi noen tilleggsopplysninger for at programmet skal kunne regne riktig mht. fôrkrav og ytelse.

25 kalkyler	Kalkyle nr	Ny kalkyle	Lagre i base	Laste inn	Oppdatere priser	Skrive ut	Slette	Aktuell kalkyle
Finneprodkode	9	Tittel	Undertittel	Enhet	Ytelse	DK-bidr.	DK/Areal	9
Meik m/påsett	9	Meik m/påsett	m/okse	Årsku	6 700	30 679	3 358	Format 0
☐ Økologisk	10	Meik u/påsett	7000 l	Årsku	6 700	25 920	3 728	Format 0,00
Feilmelding	11	Meik u/påsett	7500 l	Årsku	7 125	27 444	3 926	
OK	12	Kvigeoppdrett	7500 l	Kalvef. kvige	1	9 071	2 315	
Sorter database	13	Komb. smågris- og slaktegri	24,2 smågris	Årspurke	1 920	16 849		
Kalkyler utarbeidet av NIBIO Region: Østlandets flatbygger Side: 9 : 25								
 <p>Husdyrhold 2021</p> <p>Dekningsbidrag for : Melk m/påsett, m/okse</p>								
Produksjonsinntekter				Enhet : Årsku				
Finneprodukt	Produkt	Mengde	Andel solgt	Salgbar produksjon	Pris kr	Inntekt kr		
Kuslakt kjøttfe	01 Kumelk i kvote	7000	0,96	6 700	5,60	37 518		
16501	02 Kuslakt NRF	250	0,35	88	45,50	3 981		
17001	03 Ung okse NRF, maks 18 mnd	270	0,47	127	49,50	6 282		
17003	04 Kvikekjøtt NRF	225	0,14	32	45,50	1 433		
17004	05 Innmeldingstillegg, storfe, 5-7dyr	225	1,00	225	3,00	675		
17045	06 Kvalitets- og klassetillegg, Kl. O	110,7	1,00	111	3,50	387		
17060	07 Sum					50 277		
Variable kostnader								
Finneprodukt	Fôrslag	% av fôrkrav	FEm pr. enhet	Nettoavf. FEm/daa	Areal-krav daa	Kostnad kr pr FEm	I alt	
* Krattfôr drøvtyggere	08 Eng til surfôr, kløver 20-40 %	38	2 883	500	5,8	0,97	2 806	
11017	09 Blanding av bygg og raps til	8	600	500	1,2	0,77	462	
11007	10 Eng til beite 350 fe	7	500	350	1,4	0,75	374	
11005	11 Raigras i rundball	5	400	540	0,7	0,72	287	
11010	12 Mjølkekufôr normal, bulk	35	2 656			3,80	10 093	
6006	13 Pluss Alma, 25 kg	1	50			15,79	790	
6003	14 Formel biff kompakt, bulk	5	400			3,83	1 532	
6009	15 Sum							
	16 Sum	100	7 489	---	9,1	---	16 343	
8503	Andre variable kostnader		17 Tilskuddsfôr mjølkeku				165	
9001			18 Forbr artikler mjølkeku				890	
9505			19 Dyrlege, medisin mjølkeku				1 840	
9518			20 Husdyrkontroll ku				220	
9519			21 Dyrlege, medisin, div 0,5 okse				140	
* Krattfôr drøvtyggere	22 Sum						19 598	
	23 Dekningsbidrag						30 679	
	Dekningsbidrag/Arealkrav : 3 358							
Merknader :								
Merknader =>	Fôrkrav	FE/Fakt						
Fôrkrav - linjenr	Vedlikeholdsfor + fostertilvekst	3 000	Lvkvigas andel av fôret, 980 fe, er lagt til her.					
1	Kumelk i kvote	0,46						
3	Ung okse NRF, maks 18 mnd	10,00	Moderat fôring					
Ytelse: 6700	Forutsetningen: NRF ku har snitt slakteklasse P+. Fettgruppe 3-. 1kr er trukket fra kjøttprisen.							
1	Ung okse(NRF) har slakteklasse O. Fettgruppe 2+							
	Kvige NRF: kl.O-, fettegr.3-. Fett-trekk 1kr er trukket fra kjøttprisen.							
	Antall leverte dyr etter avtale varierer, en normal sats kr 3/kg som gjelder innmelding av 5-7 dyr ble val 5-ukers avtale, ingen ekstra avtale.							
	Produksjonstillegg, AK tillegg og distriktstilskudd på kjøtt kommer i tillegg.							
<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> Priser Forprod Ettaar Fleaar Husdyr Avvirk Tillegg Prdgrup Prdkod Avling </div>								

Figur 28: Husdyrkalkylen i NORKALK.

For inntil 3 av inntektslinjene kan det knyttes fôrkrav. Det oppgir du i cellene A47-A49. Typisk vil det f.eks. være melk- og kjøttproduksjon. I tillegg må du oppgi hvilken faktor som skal brukes i fôrkravet til disse produktene i cellen D47-D49. Legg merke til at det også er en egen celle for å legge inn vedlikeholdsfôr. Dette legges inn som totaltall for hele kalkyleenheten. Den som ønsker å legge inn husdyrproduksjonens fôrkrav direkte (celle E35) kan nøye seg med å fylle ut celle D46.

Inntil 3 av inntektslinjene kan inngå i ytelsen forutsatt at det er samme produkt (f.eks. tre inntekter for kjøtt). Normalt vil det være bare en linje som er aktuell. Poenget med dette er at det i oversikten over de 5 kalkylene øverst skal være lettere å finne en aktuell kalkyle der ytelsen står.

Dersom en velger feil produkt mht. ytelse sammenlignet med aktuell produksjon vil det bli gitt en feilmelding. Det er f.eks. ulogisk å fokusere på ytelsen i kjøttproduksjonen som er et biprodukt ved melkeproduksjon. Feilmeldinga her har ingen annen konsekvens enn at en blir gjort oppmerksom på en ulogisk sammenheng og at oversikten over ytelse ikke gir tiltenkte informasjon.

Kalkylen for virkesproduksjon skiller seg fra de andre ved at du her skal registrere arbeidsbehovet også. Arbeidstallene kan senere overføres til arbeidsarket i NORKAP.

Kalkylen for tilleggsnæring likner til forveksling kalkylen for flerårige vekster. Imidlertid er det denne kalkylevarianten som kanskje er mest generell og som dekker ukjente produksjonstyper best.

Alle kalkyleformularer er lagt ved som vedlegg til veiledningen.

3.2.3 Produktgrupper – arket «Prdgrup»

Dette arket definerer inndelingen i prisarket. For ledige grupper og undergrupper som ikke har tekst kan du selv bestemme innhold. Rullefeltene i prisarket er koblet til «Prdgrup» arket. Det er en forutsetning at du følger hovedinndelingen som forklart i merknaden til arket «Prdgrup» celle B1. Alle undergrupper som er låst kan ikke forandres.

NB! Vær oppmerksom på at egne grupper ikke vil bli spesifisert i NORKAP i utskriftsdelen. Imidlertid vil DB-kalkylene bli spesifisert.

Under produktgrupper kan du skrive inn navnet på den som har utarbeidet eller revidert kalkylene. Du kan også legge inn nummerering i kalkylene slik at de får fortløpende nummerering i utskriftene. Dette skjer ved at sidetallene du skriver inn legges til den automatiske nummereringen Excel gir. Dine sidetall fungerer dermed som en korreksjon. Dette kan være nyttig dersom du vil lage et kalkylehefte.

3.2.4 Produksjonskoder – arket «Prdkod»

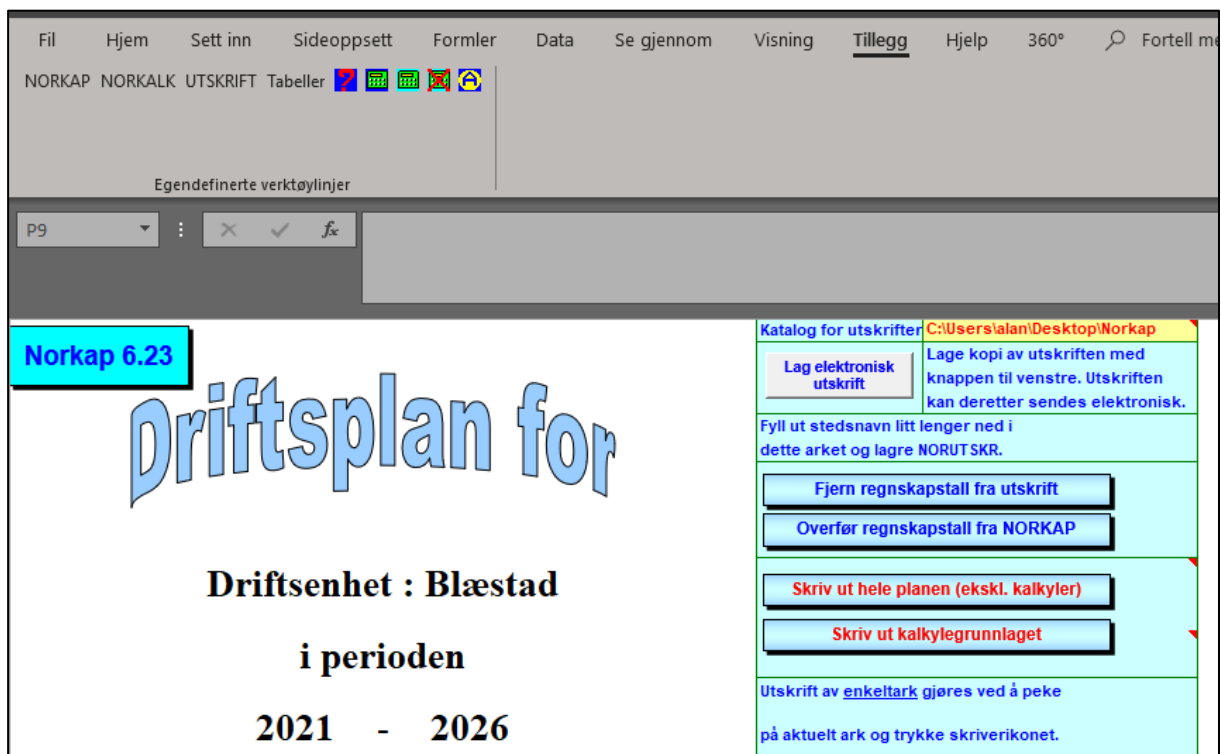
Produksjonskodene brukes for å identifisere en bestemt produksjon. Dette er nødvendig for å styre utregning av tilskudd og en del intern håndtering i NORKAP. Produksjonskodene kan ikke endres av brukeren.

3.2.5 Avlingsnivå – arket «Avling»

Dette er et hjelpeark for å vurdere avlinger og gjødselbruk i ulike deler av landet. Tabellen gir bruttoavlinger. I planleggingssammenheng må tabellverdiene kanskje reduseres med inntil 30%.

3.3 Beskrivelse av modulen NORUTSKR

Utskriftsdelen er en egen modul som er koblet til selve regnemotoren NORKAP. Flere av utskriftene er identiske med deler av registreringsdelen. Her er derfor bare tatt med deler som inneholder for en stor del egne beregninger og nye sammenstillinger. Disse utskriftene ligger som vedlegg. Beskrivelser av de utskriftene som også finnes i regnemotoren NORKAP er forklart der.

Figur 29: Tittelsiden i NORUTSKR.

Utskrifter som ikke er vedlagt er: Tittelside, tilleggsnæring, arealer, arbeid, investeringer og lån. Disse skal kort beskrives her.

- Tittelsiden inneholder opplysninger om gården, brukeren og noen opplysninger om hvem som har laget planen. I forbindelse med denne siden kan du også legge inn kommentarer til planen.
- Utskriften vedrørende tilleggsnæring er beskrevet tidligere. Resultatet fra denne utskriften er intern forrentning av et prosjekt og oppnådd betaling per time i prosjektet.
- Brukets arealgrunnlag framkommer både før og etter utbygging. Skogtilvekst og planlagt nydyrking framgår også. Det må være samsvar mellom tilgang på arealer og bruk av arealer. Utskriften er bare nødvendig dersom en lager fullstendig plan.

- Utskriften over arbeidstimer gir en fullstendig oversikt over behov og disponering av arbeidskraft i alle driftsgreiner.
- Utskriften over investeringer viser de planlagte investeringene og hvilket år de skal gjennomføres. Oversikten viser også hvordan investeringene er finansiert.
- Utskriften for lån viser sum renter og avdrag og saldo for både eldre og nye lån for hvert år framover.

3.3.1 Nøkkeltall

Her er samlet en del utvalgte tallstørrelser som vi har kalt nøkkeltall. Ved å studere disse tallene kan du raskt få en oversikt over hvordan det ligger an. Siden du når som helst kan hente inn utskriftsdelen kan du raskt bedømme situasjonen her. Forutsetningen for å bruke nøkkeltallene er selvsagt at du har en fullstendig inntasting slik at du nærmer deg en fullverdig plan.

Nettoinntekt + skattefrie inntekter bør til sammen minst dekke privat forbruk og skatt.

Arbeidskapital 31.12 og Driftskreditt 31.12 sier noe om hvordan likviditeten forventes å bli. Driftskreditt krav har positiv verdi og driftskreditt gjeld har negativ verdi.

3.3.2 Økonomisk oversikt

Utskriftene for økonomisk oversikt i jord-, skogbruk og tilleggsnæring er samlet i et regneark. Økonomisk oversikt viser brutto inntekter fra salg og tilskudd som forventes. Fra bruttoinntektene trekkes så først de variable kostnadene og deretter de faste. I skogbruket blir netto kostnader til skogkultur fratrukket. Resultatet en kommer fram til heter driftsoverskudd. Driftsoverskuddet viser godtgjørelsen til familiens arbeid og til egen og lånt kapital.

Foreløpig er det bare variable kostnader i jordbruket som er spesifisert i denne oversikten. Under andre jordbruksinntekter inngår bl.a. egne maskiner brukt på nyanlegg.

Økonomisk oversikt er bare aktuell ved fullstendig planlegging.

3.3.3 Resultatregning

På denne utskriften summeres *driftsoverskuddene* fra de enkelte næringer. Lønnsinntekt og andre skattbare inntekter legges til. Familiens arbeid på nyanlegg legges også til, da dette er en verdiskapning som ikke inkluderes i driftsoverskuddet. Når en så plusser på renteinntekter og trekker fra renteutgifter og kår kommer en fram til *nettoinntekt*. Denne pluss evt. *skattefrie inntekter* (f.eks. barnetrygd) skal dekke *privat forbruk og skatt*. Helst bør det bli noe til overs (*sparing*) som vi kan legge til *egenkapitalen*. I hvert fall bør ikke *Endring i egenkapital* være negativ hele planperioden sett under ett.

Avskrivningene - som er fratrukket ved beregning av driftsoverskudd - tilbakeføres siden disse er kostnader som *ikke medfører utbetalinger*, og vi får fram *selvfinansiering* (tilført fra årets virksomhet.) Dette tallet viser hvor mye midler som er

tilbake fra den årlige driften etter at privat forbruk og skatt er betalt.

Selvfinansieringen bør minst dekke *avdragene* samt en rimelig *egenandel* på *investeringer* og også en *bedring av arbeidskapitalen* hvis dette er nødvendig

3.3.4 Investeringer og finansiering

Utskriften Invest-Finans viser tilgang og bruk av midler som forventes. Se forrige kapittel (*Resultatregning*) angående beregning av selvfinansiering. Er tilgangen av midler større enn bruken vil *arbeidskapitalen* øke. *Arbeidskapitalen* er et samlebegrep for alle kortsiktige (likvide) midler på bruket minus kortsiktig gjeld. *Arbeidskapitalen* forteller altså noe om likviditeten (betalingsevnen). Bl. a. inngår *driftskreditten* her. Vær oppmerksom på at hogstmoden skog ikke er med i *arbeidskapitalen*!

Arbeidskapitalen er kanskje det mest robuste mål på likviditet, særlig på årsbasis. Hvis du synes dette begrepet er vanskelig å forstå, kan en i NORKAP under visse forutsetninger komme fram til likeverdige konklusjoner ved å studere saldo på driftskreditten. Forutsatt at alle omløpsmidler som er åpne for inntasting og kortsiktig gjeld holdes konstant i perioden vil utviklingen i driftskreditten følge utviklingen i arbeidskapitalen. Da er det også sett bort fra de beregnede postene skogavgift, MVA og materiallager.

Differansen mellom grensebeløp og saldo på *driftskreditten* har betydning for likviditeten. Kontrakten med banken regulerer hvor mye en maksimalt kan trekke (grensebeløpet), men vi bør bestandig ha noe å gå på. Klarer en å holde *driftskreditten* ved hvert årsskifte mindre enn halvparten av grensebeløpet, skulle ikke likviditetsproblemene bli for store.

Hvor stor arbeidskapitalen bør være, er bl. a. avhengig av hvilke produksjoner en driver med. Minst krav til arbeidskapital har produksjoner der inntektene kommer jevnt og stabilt gjennom året, f. eks. melkeproduksjon. Størst er kravet i de produksjonene der inntektene varierer og kommer ujevnt gjennom året, f. eks. kornproduksjon. Kravet til arbeidskapital øker dessuten når *omsetningen* øker. Arbeidskapitalen bør bare unntaksvis være mindre enn null, men det er heller ingen grunn til å ha høyere *arbeidskapital* enn nødvendig. En tommelfingerregel sier at *arbeidskapital* pluss øvre grense for *driftskreditt* bør utgjøre 10 - 30 % av brutto omsetning.

3.3.5 Produksjonsoversikt

Denne oversikten gir en oversikt over planlagt omfang i de ulike produksjonene for første år etter omlegging. Produksjonsoversikten viser hvilken avling, avdrått og dekningsbidrag per enhet som forventes for de ulike produksjonene. Produksjon og bruk av eget grovfôr samt eget fôrgrunnlag framgår også.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.